

[Det talte ord gælder]

Der er stillet 2 spørgsmål til mig på baggrund af Godhavnsrapporten. Jeg besvarer spørgsmålene samlet.

[Indholdet af rapporten]

Rapporten om Godhavnsdrengene er meget trist læsning. Den fortæller om børn, der har haft en rigtig dårlig opvækst, mens de har været under statens forsorg. En opvækst som ligger meget langt fra, hvordan vi i dag synes, børns opvækst skal være.

Rapporten viser bl.a., at:

- Børnene har været udsat for fysisk vold af personalet
- At der har været psykisk vold, trusler og nedværdigende behandling
- At der har været seksuelle krænkelser – primært børnene imellem
- At der sandsynligvis har været tale om eksperimentel medicinsk behandling, men ikke at børnene blev brugt til medicinske forsøg
- At drengene blev mødt med følelsesmæssig kulde og manglende omsorg
- At de voksede op isoleret fra det omgivende samfund

Statens tilsyn var - efter nutidens målestok - meget sporadisk indtil slutningen af 1960'erne. Børnene blev sjældent interviewet, og heller ikke de ansatte synes at være blevet interviewet af de statslige inspektører. Kun forstanderen havde dialog med inspektørerne til op i tresserne. I dag ville det selvfølgelig være et utilstrækkeligt tilsyn. For eksempel blev det personrettede tilsyn med det enkelte barn først skrevet tydeligt ind i Serviceloven i 1998.

Tilsynet blev dog efterhånden heldigvis bedre, selvom det ikke var tilstrækkeligt set med nutidens øjne. Indtil 1958 var der tre inspektører, der skulle besøge samtlige hjem to gange årligt. Fra 1958 til 1976 var der seks inspektører samt en række lokalt placerede børneværnskonsulenter.

Udsagn fra lærere, elever og den yngste tilsynsførende fra dengang tyder på, at forholdene på Godhavn blev rettet op i løbet af slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne.

Udviklingen af Statens Tilsyn med børnehjemmene afspejler udviklingen i samfundets værdisæt. Lovgivningen blev løbende ændret i takt med, at holdningerne til udsatte børn og unge ændrede sig. Nu skulle man til at behandle børn og unge bedre. Bedre tilsyn, ophævelse af revselseslovene og oprettelse af

uddannelsen af pædagoger var i høj grad med til at forbedre forholdene på børnehjemmene.

Jeg tvivler ikke på, at isolation fra det øvrige samfund og fysisk og psykisk vold som opdragelsesmiddel har fundet sted på børnehjemmene. Og der er ingen tvivl om, at en række børn har haft en urimelig dårlig barndom på datidens børnehjem præget af følelsesmæssig kulde og omsorgssvigt.

Jeg anerkender fuldt ud det, som står i Godhavn rapporten – at det er sket. Og jeg synes, det er dybt beklageligt og føler med dem, som det er gået ud over.

[Vi skal lære af socialhistorien]

Men selvom det flere årtier siden, så er det vigtigt, at vi nu har fået kortlagt, hvad der skete. Både af hensyn til de børn, som voksede op under de forfærdelige forhold, og som nu er voksne. Flere dem har givet udtryk for, at de mener, at det er vigtigt, at det bliver dokumenteret, hvad der er sket.

Men også af hensyn til os andre - for vi skal lære af de fejltagelser, som er begået i fortiden. Og det kræver, at vi kender vores socialhistorie - både for det gode og for det mindre gode.

Når vi kender fortiden, så har vi bedre mulighed for at gribe ind over for nutidens fejl og mangler. Derfor har regeringen også ønsket at dække udgifterne til Godhavnsundersøgelsen, så vi kan få kortlagt fortiden. Det skylder vi de mennesker, der var udsat for disse forhold.

[Hvorfor der ikke kan siges undskyld]

Der er blevet spurgt om, hvorfor jeg ikke vil give en undskyldning til dem, som voksede op under de her forhold. Jeg er ked af, at debatten udelukkende er kommet til at handle om et enkelt ord. For det fjerner fokus fra dét, jeg mener, er det væsentlige – nemlig, hvordan vi kan sikre, at vi i dag hjælper anbragte børn bedst muligt.

Den opvækst, som de børn i rapporten har haft, har været barsk og forfærdelig. Der er enkeltpersoner, som har gjort grusomme ting mod børnene. De personer burde være blevet stillet til ansvar for de handlinger, som de har begået. Det anerkender jeg fuldt ud. Og jeg synes, at det er dybt beklageligt, at det har været sådan.

Det skete for 40 år siden i en tid, hvor man ikke havde samme syn på beskyttelse af børn og sikring af børns rettigheder, som vi har i dag. Det kan være svært at forstå i dag – for det er svært at vurdere fortiden med nutidens briller.

I dag ved vi, at det skader at slå børn. Men indtil 1954 var det tilladt at bruge spanskrøret som opdragelsesmiddel, og op til 1968 var det tilladt at bruge lussinger som pædagogisk redskab på børnehjem og i skoler. Og først i 1997 blev revselsesretten i hjemmet afskaffet.

Jeg finder det personligt *dybt* beklageligt, at disse børn har været udsat for det, de har. Og jeg medgiver fuldt ud, at de har haft en urimelig dårlig barndom på datidens børnehjem.

Men jeg kan ikke sige undskyld for handlinger, som enkeltpersoner har begået for 40 år siden. Og for et statsligt tilsyn, som ikke var indrettet efter nutidens lovgivning.

Gennem de seneste 30 år har der med mellemrum været pres for, at staten skulle undskylde for ulykkelige forhold, der er sket i fortiden. Det gælder både i forhold til sagen om de grønlandske børn, som blev flyttet til Danmark i 50'erne, sagen om tvangssterilisation af svagtbegavede osv. Fælles for disse er – vel at mærke på tværs af skiftende regeringer med forskellig partifarve – at en officiel statslig undskyldning meget sjældent bliver brugt. Og den er kun brugt i de situationer, hvor et egentligt regeringsansvar klart er slået fast – fx ved dom.

Det siger jeg ikke for at forklejne de ting, som børn, der har været anbragt på børnehjem gennem tiden, har været udsat for. Men fordi jeg mener, at det vigtige i denne her sag er, at vi lærer af historien, og sikrer, at børn, der er anbragt, har bedre forhold i dag.

Mit ansvar som socialminister og dermed som den, der har det øverste politiske ansvar for socialområdet i dag, er, at arbejde for, at historien ikke gentager sig. Og at anbragte børn *i dag* vokser op under trygge og omsorgsfulde forhold.

Vi skal lære af fortiden og arbejde målrettet for at forbedre vilkårene i dag. Poul Nyrup Rasmussen sagde i 1998 om bogen, der beskriver det såkaldte "eksperimentet" om tvangsflytningen af grønlandske børn til Danmark, at "*Bogen sætter et værdigt punktum for en uværdig historie*".

Det synes jeg også er tilfældet med den rapport, som Godhavnsdrengene har fået udarbejdet. Den har dokumenteret de forfærdeligheder, som er begået. Historien kan ikke ændres, men vi skal arbejde målrettet for, at den ikke gentager sig.

[Fremadrettede initiativer]

Historisk er der heldigvis sket rigtig mange ting for at sikre, at udsatte børn hjælpes bedst muligt. Måske vigtigst af alt har synet

på børn og børns rettigheder heldigvis ændret sig meget. Barnets Reform er et godt udtryk for dette, da det af reformen fremgår klart, at der skal tages udgangspunkt i barnets bedste.

Der er også sket væsentlige skærper af tilsynet med både anbringelsesstederne og med børnene. Det er for mig rigtig vigtigt, at vi prioriterer tilsynet med de anbragte børn, for det er ét af de redskaber, der er, til at sikre, at de anbragte børn vokser op under ordentlige forhold.

[1. Barnets Reform]

Tilsynet var vi allerede enige om at forbedre i forbindelse med Barnets Reform, hvor vi jo blandt andet sikrede, at:

- Der skal foretages mindst ét uanmeldt tilsyn årligt med anbringelsesstedet, og at
- Der skal føres mindst 2 årlige tilsyn med de anbragte børn. Og i den forbindelse skal tilsynet tale med barnet uden at personalet på anbringelsesstedet er til stede, og det er måske det allervigtigste.
- Herudover blev vi også enige om at sænke klagealderen fra 15 år til 12 år, så børn fra 12 år kan klage over det, hvis de ikke bryder sig om at være der, hvor de er anbragt.

- Vi har øget Ankestyrelsens muligheder for at gå ind i sager af egen drift.
- Vi har skærpet reglerne om underretningspligten.
- Og vi støtter Børns Vilkårs bisidderordning, så de anbragte børn kan få hjælp og støtte, når de er til møder på kommunen.
- Endelig udarbejder vi i forlængelse af Barnets Reform informationsmateriale til alle anbragte børn, så de får kendskab til deres rettigheder.

Vi kan aldrig sikre os fuldstændigt mod, at overgreb kan finde sted. Men med de her tiltag, er vi kommet meget tættere på. Vi har gjort sikkerhedsnettet under udsatte børn langt mere fintmasket.

[2. Undersøgelse af anbragte børns syn på anbringelsen]

I forlængelse af Godhavnsrapporten har jeg bedt Børnerådet om at foretage en undersøgelse af vilkårene for børn, som er anbragt i dag. Børnerådet skal tale med op til 100 børn, som er anbragt på døgninstitutioner og opholdssteder og i plejefamilier.

De skal tale med børnene om, hvordan de oplever dét at være anbragt – og hvad de mener, vi kan gøre, for at forbedre anbragte børns hverdag. Vi kan ikke gøre noget, der mindsker den sorg, som det kan være for et barn, ikke at kunne vokse op i eget hjem hos egne forældre. Men vi kan arbejde for at give dem de bedst mulige

vilkår: Omsorgsfulde og nære voksne, som engagerer sig i dem og vil dem, et trygt og hjemligt miljø, fritidsliv, god skolegang osv.

Vi skal have et indtryk af, hvordan børnene selv oplever det at være anbragt. Og hvad, de mener, er vigtigt for en god anbringelse. Vi skal høre børnene selv.

Og det input, vi får fra Børnerådets undersøgelse, kan vi blandt andet bruge til at forbedre tilsynet. Sådan at både dem, der fører tilsyn med selve anbringelsesstedet, og dem, der fører tilsyn med det enkelte anbragte barn, er opmærksomme på de forhold, som børnene selv mener, er vigtige.

[3. Det socialhistoriske projekt]

Vi har også her i Socialudvalget besluttet at få udført et socialhistorisk projekt, som handler om at sikre viden og erfaringer fra efterkrigstiden frem til bistandsloven i 1976 og særforsorgens udlægning i 1980.

Der skal i den forbindelse tilrettelægges en formidlingsindsats over for studerende og børn og unge, så de kan få viden om, hvordan samfundet behandlede de svage og udsatte voksne og børn i perioden efter 2. verdenskrig. Projektet skal også bidrage til, at historien ikke gentager sig.

Vi har altså sat mange ting i gang for at forbedre indsatsen overfor de anbragte børn i dag. For jeg mener, at vi skal se fremad og på, hvad vi kan gøre for, at vi lærer af historien, så fortiden aldrig gentager sig.

Godhavns-sagen er for alvorlig til andet.

Benedikte Kiær